

‘ĀPO‘ORA‘A FA‘ATEREHAU PARAU FA‘ATA‘ARA‘A

Mahana piti 13 no titema 2022

‘Ua putuputu te ‘Āpo‘ora‘a Fa‘aterehau i teie mahana piti. Teie te mau pu‘e parau tā na i ha‘amana :

-PR-	2
• Ture Fenua nā te mau taiete ‘a te hau ‘i Porinetia	2
-MEF-	2
• Faatītī’ aifaroraa ‘o te ‘i’ o puaa.....	2
-MAF-	2
• Rururaa nō te mā’imiraa ‘e te faahoturaa ito natura ‘i Porinetia.....	2
• Tomiteraa fenua ‘i Rimatara ‘e Rurutu	3
-MEA-	3
• Moni tauturu nā te mau fare haapiiraa	3
• ‘Ōpuaraa faaueraa mana ‘e tauī ‘i te papature ‘a te mau tuati hāpa’o piahi huma ‘e ‘ohipa nei nā te Hau.....	4
• ‘Opuaraa ture Fenua nō te ‘ohipa ‘a te hau nā te atea nā roto ‘i te natirara	4
-MSP-	5
• Moni tauturu ‘i te mau taatiraa	5
-MTS-	5
• Poraraa parau pāroru ‘i te hāmani ‘inoraa ‘i te mau vahine	5
• Tauturu moni nā te CFPA.....	6

-PR-

Ture Fenua nâ te mau taiete 'a te hau 'i Porinetia

'Ua haamana te 'Apooraahau hô'ê 'ôpuaraa ture Fenua 'o te hi'opo'ahia 'e te 'Apooraahau rahi 'a Porinetia, 'e haapâpû ra 'i te faatureraa 'o te faati'araa taiete 'a te hau 'i Porinetia nei.

'E tu'ati tâ na faatureraa 'e te mau taiete 'âmui, te mau taiete 'i ti'a 'ena mai na 'e rave rahi matahiti 'i Porinetia nei, te tahi rii noa taa'êraa tei ni'a 'i te faati'araa mono papa.

Nô te reira, nâ teie 'ôpuaraa ture Fenua 'e nehenehe ai 'ia Porinetia 'aore râ 'e tâ na mau miha 'ohipa 'e faati'a 'i te mau SPL, 'e mau taiete 'imi faufaa tâ tuhaa 'e te taato'araa 'o te 'o te moni papa 'e mauhia 'e te taata huiraaatira, nô te faatupu 'i te mau 'ôpuaraa faanahoraa fenua 'e paturaa anei, nô te faa'ohipa 'i te mau 'âmaa 'a te hau 'i te pae 'o te tapihaa 'e te tapihoora 'aore râ te tahi atu 'imiraa 'e au nô te tâato'araa.

Te mau SPL 'e mau rave'a 'âpî 'e faa'ohipahia 'e te Fenua, 'e nehenehe 'e faa'ohipa 'i te taiete tivira mâ te 'ore 'e tuu 'i roto 'i te tata'uraa hou, mai te peu 'e ô 'o ia 'i roto 'i te faaâuraa ture. 'E nehenehe ato'a 'i teie ture 'e faarava'i 'i te moihaa 'a te Fenua nô te faanaho 'i tâ na tereraa 'ohipa nô te huiraaatira.

-MEF-

Faatîti' aifaroraa 'o te 'i' o puua

Nô te vairaa taupupu 'o te mâtete 'i te ao nei 'e 'o te faaruru ato'ahia 'e Porinetia taamuhia ho'i tâ na 'imiraa faufaa 'i ni'a 'i te mau poro'iraa 'i te ara mai.

'O te reira ato'a 'o te mâtete 'o te 'i' o puua tei te au 'o te faito 'i te ara n^reira te mâa animara. Te maraaraa tarifa mâa animara taamuhia 'i te tama'i Rutia-Uterenia 'o te faateimaha roa mai nei 'i te hopoi'a 'a te mau taiete faaamu animara 'o te fenua nei.

Nô te pa'epa'e 'i teie 'âmaa 'ohipa faaamu puua 'a Porinetia, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'e haamaraa 'i te mau tarifa 'i' o puua tupa'i +15%.

-MAF-

Rururaa nô te mâ'imiraa 'e te faahoturaa ito natura 'i Porinetia

Nô te faa'oi'oi 'i te 'ohipa mâ'imi 'i roto 'i te tauraa ito 'a te Fenua 'e te faaineineraa 'i te tarena mâ'imi 'e faahotu 'i te mau ito natura 'a Porinetia, 'e tupu te hô'ê rururaa 'ohipa 'i te 12 tae atu 'i te 14 'o titema 2022, 'i Tahiti.

Te fâ 'o teie rururaa 'o te faaho'iraa ia 'i te tarena arata'i 'ohipa 'e te mau 'ôpuaraa rû. 'E haaputu mai 15 taata mâ'imi 'o te haapiiraa teitei 'a orinetia 'e te tahi mau tino nô roto mai 'i te mau taiete mâ'imi 'a farani, 'e mau rauti nô roto mai 'i te mau piha 'ohipa 'a te hau 'e tô te pae 'o te 'imiraa faufaa 'o te fenua nei.

Te faanahoraa, 'e tâpupuhia râtou 'ia au 'i te tumu parau 'e tu'ati 'i te tumu parau 'e 4 'i faaotihia 'ei faufaa nô Porinetia, 1 te mau ito 'âpî 'e te huru haaputuraa uira : 2 te ito miti ; 3 te ito pehu natura ; 4 te tî'âauraa mâramarama 'i teie mau rêni 'opereraa uira.

Te mahana mâtâmua, mônirê 12 'o titema, 'e tupu 'i te fare haapiiraa teitei, 'a po'ipo'i a'e 'e tupu 'i te ifremer 'i Vairao. Po'ipo'i mahana toru 14 'o titema faataahia nô te tere mâta'ita'i 'i te mau faati'araa 'ohipa 'a Porinetia, 'ia fâfa roa te mau manihini 'i te 'ohipa 'i arata'ihia mai na 'e Porinetia. Nâ te Fenua nâ roto atu 'i te UPF 'e te CNRS 'e te ifremer 'e amo 'i te tapura faufaa 'o teie rururaa.

Tomiteraa fenua 'i Rimatara 'e Rurutu

Mai te haamanaraahia mai te rave'a tomiteraa fenua 'i Rurutu 'e Rimatara 'i tiunu 2020, 123 tâ fenua tei faaho'i 'e 'o tei tuurimahia 'i rotopû 'i te Fenua 'e te mau fêtii 'o teie nau motu. 'Ua faaho'i tâmoni 'ore te Fenua 'e 220 tâ, oia ho'i hau atu 'i te 2 010 000 metera tuea.

'I roto noa 'i teie reniraa 'ohipa, 'ua haamana te 'Apooraahau 'e 27 tomiteraa 'âpî. 101 tâ fenua hau te faaho'ihia (15 'e vai 'i RURUTU 4^E 86 4^E VAI 4I Rimatara nô te 'aanoraa 'âmui 'e 727030 metera tuea.

-MEA-

Moni tauturu nâ te mau fare haapiiraa

'E aniraa nâ te faaterehau 'o te Haapiiraa, 'ua fârii te 'Apooraahau 'e faataa 'e 9 tauturu moni 'i te faito 'e 26 775 812 toata, nâ te mau fare haapiiraa, te tuharaa mai teie 'i raro nei :

Fare haapiiraa	'ôpuaraa	Tauturu
Lycée hôtelier Tahiti	Tauraa 'i te mau môrî 'o te piha haapiiraa	2 062 895 F
	Tauraa 'i 'te mai môrî 'o te fare tâmaaraa	1 658 684 F
Collège Maco Tevane	Tereraa 'ohipa matahiti FSCL	3 900 000 F
	Amoraa 'i te mau rave'a haapiiraa, ta'ere 'e reo 'e aroraa 'i te faaru'eraa haapiiraa	4 656 600 F
Lycée Tuianu Le Gayic	Faanaho faahouraa 'i te mau rêni uira	3 988 165 F
Lycée professionnel d'Uturoa-Raiatea	Tâtâ'iraa 'i te mau tororaa niuniu uira	3 320 068 F
Lycée d'Uturoa-Raiatea	'aufauraa 'i te rave'a moemoe 'i te fare haapiiraa	1 152 000 F

	'aufau 'i te rave'a rorouira	3 015 867 F
Collège de Fare-Huahine	'ohipa uira 'o te mau piha P, K et M	3 021 533 F
PUOHU		26 775 812 F

'Ôpuaraa faaueraa mana 'e tau'i te papature 'a te mau tuati hâpa'o piahi huma 'e 'ohipa nei nâ te Hau

'Opuaraa parau huri'ea 'e tau'i te papature 'a te mau tauturu oraraa haapiiraa (AVS) tō râtou ti'araa 'ei tauturu 'i te fâriiraa 'e te faafâriuraa haapiiraa 'i te mau piahi huma 'e tei te au 'o te hinaaro tata'itahi. 'E titau ato'ahia râtou 'ia 'âpee 'i teie mau piahi 'i roto 'i te tahi mau faanahoraa 'ê atu 'i te haapiiraa faaineinehia ia au 'i te 'ôpuaraa haapiiraa taa'ê 'o te tamarii huma haere haapiiraa, faatupu 'âmuihia 'e te faatere haapiiraa. Te 'ohipa nei râtou 'i roto hô'ê 'aore râ rave rahi atu fare haapiiraa 'e te tahi atu mau fare haapii tua rua.

'E faufaa rahi tō teie mau rauti nō te haapiiraa 'o te tamarii huma 'inaha 'o râtou 'e nehenehe ai te tamarii huma 'e nahonaho 'i roto 'i tâ na haapiiraa, nâ reira nō te 'âpee tata'itahi ia au 'i te faaotiraa 'a te tomite 'ihi 'o te haapiiraa taa'ê (CTES).

Te faaâu nei teie 'ôpuaraa 'i te tauraa 'o te tonohaa 'a teie mau tuati 'i teie nei, 'e ô râtou 'i roto 'i te 'âpaparaa mono haapii tamarii. 'E 'ia 'ore 'âno'iraa 'e te mau tauturu ora totiare « auxiliaires de vie sociale » râtou 'e 'ohipa nei nō te taata huma 'e te mau ruhiruhiâ, 'i teie mahana 'e pihia râtou « agent d'éducation pour élèves en situation de handicap ».

'Opuaraa ture Fenua nō te 'ohipa 'a te hau nâ te atea nâ roto 'i te natirara

Nâ te ture Fenua 'o te 10 'o novema 2022 'e nehenehe ai te 'ohiparaa nâ te atea, nâ roto 'i te natirara, 'a te feiâ rave 'ohipa 'a te Hau, piahia 'i te 10 'o novema 2022 'i roto 'i te ve'a 'a te Hau (JOPF).

'Ôpuaraa huri'ea 'e faaoti nei 'i te mau ata'iraa 'ohipa nâ roto' i te natirara nō te feiâ rave 'ohipa' a te hau. 'E faaueraa mana nâ te 'Apooraahau 'e haapâpû roa atu 'i tō na faa'ohiparaa.

Te ô 'i roto 'i teie faatureraa 'o te feiâ 'a te hau 'e 'ohipa nei 'i roto 'i te mau piha toro'a 'a te hau, te mana faatere 'a te hau, te mau pû 'ohipa piha toro'a 'a te hau, te mau piha 'ohipa 'a te Peretiteniraa 'o Porinetia 'e te mau faatereraahau 'a Porinetia, nâ reira te mau tonohaa 'a te mau faatereraahau 'e te feiâ 'e mau nei 'i te ti'araa 'ohipa faarava' i 'a te hau.

Te haapâpû ato'a nei teie huri'ea 'i te mau arata'iraa 'e te faa'ohiparaa nâ te atea 'e te natirara, 'e te reira nâ roto 'i te auraroraa 'i te mau ture pâruru 'i te mau parau mana.

-MSP-

Moni tauturu 'i te mau taatiraa

'E aniraa nâ te faaterehau 'o te êa, 'ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 1 708 658 toata, nâ nau taatairaa 'e 2 'e pa'epa'e nei 'i te arairaa ma'i. te tuharaa 'o teie :

- Taatiraa *Apair Apurad* nô tâ na 'ôpuaraa *Oraraa Tu'ati* : 808 658 toata.
- Te taatiraa *Te U O Te Ora* nô tâ na 'ôpuaraa « rênî matie SOS Titi mâmâ » : 900 000 toata.

-MTS-

Poraraa parau pâruru 'i te hâmani 'inoraa 'i te mau vahine

Nô 1999 ra tô te 'Âmuiraa 'o te ao nei (ONU) faati'araa 'i te mahana 'a tô te ao nei nô te 'aro 'i te mau hâmani 'inoraa 'i ni'a 'i te mai vahine, 'e 'o te faatupuhia nei 'i te mau matahiti ato'a 'i te 25 'o novema. Mai reira mai 'ua pûai atu te mau aroraa 'i te hâmani 'inoraa 'i te mau vahine.

Tau matahiti rii 'i teie ei, 'ua riro teie aroraa 'ei 'ohipa rû nâ te mau faatereraa. Nô te mau fifi faatupuhia 'i ni'a 'i te morare 'e te 'imiraa faufaa, 'e faaruru ato'ahia nei 'e te mau vahine 'i roto 'i tô râtou oraraa.

'E rave rahi rave'a tei ti'a mai na nô te tauturu 'i teie mau vahine, faaitoito 'ia râtou 'ia faaâtea mai 'i te râ oararaa hepohepo :

- Te mau vâhi fâriiraa taime ao 'ei vâhi fâriiraa mâtâmua roa 'e 'ia fâroohia te mau vahine hâmani 'inohia. 'i reira râtou 'e faaineine ai 'i tô râtou 'e te mau tamarii faaâtearaa mai e 'ei vâhi faa'iteraa 'i te vairaa rû ;
- Te mau vâhi fâriiraa, fâroora 'e turamaraa 'o tei patu haerehia 'e 'otei haapaariha 'i roto 'i te tau, tei reira te mau turamaraa ato'a, te mau tauturu manava 'e te 'âpeeraa 'i roto 'i te tau.

'E turu ato'a te Faatereraa te tahi atu mau pû 'e te mau rave'a 'ê atu 'i teie mau pû matau noahia 'e mau pû turamaraa 'i ni'a 'i te mana 'o te vahine 'e te 'utuâfare (CIDFF) tâ na 'ohipa 'o te tauturu tâmoni 'ore noa 'i te mau turamaraa vahine 'i ni'a 'i to râtou mau mana. E'ita te Faatereraa 'e faaea 'i te pa'epa'e 'i teie mau rave'a tauturu 'e vai nei e 'e turu â 'o ia 'i te mau rave'a 'i muri nei.

Taa'ê atu te turu 'a te Faatereraa 'i teie mau taatiraa 'e te mau fare fâriiraa 'e 'aro nei 'i te hamani 'inoraa vahine, 'e amo ato'a 'o ia 'i te mau pororaa turamaraa 'e te ti'aoraraa 'e rohi 'i ni'a 'i nau rênî 'e piti nei :

- Titau manihini, faaitoito 'i te 'âparaaraa 'e teie mau vahine hamani 'inohia, nâ reira te feiâ ato'a 'e 'ite noa atu, 'e 'o te maramarama nei tei roto hô'ê hoa vahine 'i te oraraa 'ati 'e 'aita râ 'e parau nei ;

- Te hopoi'a 'a te mau tâne : nô roto noa anei 'i te 'utuâfare iho, 'i te 'ohipa anei, 'i roto 'i te 'ohipa tû'aro 'e te faaanaanataeraa, 'a 'âpee 'i te manava 'otahi.

'E haapurorohia teie mau poro'i 'i roto 'i nau 'afat teata 'e piti, te mau ratio, te mau tahua totiare 'e te mau parau pia ((i ni'a 'i te mau pereoo mata'ienaa) 'i te roaraa 'o nau tuhaa tau 'e piti nei : te tau 'o titema 'e te piti mai tenauare 2023 atu.

Tauturu moni nâ te CFPA

Nâ roto 'i te tarena haamahuta faahouraa 2021_2023, haamauhia 'e te Fenua, 'o te 'ereraa 'i te parau faati'a faahoro pereoo te tahi pâti'a 'i te tihepuraa. 'Ua faarava'i mai te CFPA 'i tâ na haapiiraa nô te faaô ato'a te haapiiraa faahoro pereoo uira. 'i 2021 ra, 'ua haamau 'i teie rave'a 'e 'ua haamata 'i te haapiiraa mâtâmua.

Nô te faafatu 'i te parau faati'a faahoro pereoo 'e te faaâtiraa mai 'i te pâti'a 'o te mau tihepuraa, 'ua fatu mai te CFPA hô'ê piha 'e tâ na rave'a haapii 'ohie e 'e 4 rauti e 'e 4 pereoo. E'ita teie rave'a mâtâmua 'e rava'i faahou nô te rahi 'o te taata titau parau faahoro. 'I 2021, 81 taata tei fâna'o 'i teie rave'a. Nô 2022, 'ua faaâuhia 'e haapii 120 taata e 'e 300 'i 2023.

Nô te tâpapa 'i teie mau fâ, titauhia 'ia fatu mai â 'i te pereoo 'e te mâtini haapii faahoro. Titauhia 18 197 445 toata nô te hoo mai 'e 4 pereoo uira e 'e 2 mâtini haapii faahoro.